

niet medewerkt, oefent (naar zijn oordeel) een tegenwerkend invloed uit. Maar er is meer:

„De meeste socialisten keerden zich fel tegen de Kerk... Zoo is het in veel opzichten nog... Zeker! De socialistische literatuur is vol van hevige verwijzen, in ruwe woorden dikwijls tot uitdrukking gebracht, jegens het kerkelijk instituut. De oordeelen der arbeiders verraden maar al te vaak diepen afkeer; de suggesties der leiders misten hun uitwerking niet. En wanneer de Kerk, naar het woord van Dr de Vos, het socialisme als „een duivelse uitvinding“ brandmerkte (we nemen het op zijn gezag nu maar aan) of wanneer „voor vele kerkelijke mensen het woord socialist weinig minder dan een scheldwoord klonk“, dan was de hoofdoorzaak, althans één der hoofdoorzaken van deze agressieve houding, het mateloos vijandige optreden der eerste socialistische leiders. Het is waar: vaak werd te weinig naar het motief van deze vijandige beweging gezocht, vaak wezen leden der Kerk rechtvaardige eischen tot lotsverbetering met zoogenaamde vrome woorden af. Maar het socialisme heeft een vriendelijker beoordeeling, vooral in de eerste tientallen jaren van zijn historie, onmogelijk gemaakt. De wapenen, waarmede het de Kerk aanviel, noopten deze tot een krachtig verweer. Zijn revolutionnaire principes en acties veroordeelden, scherper dan menige critiek van buitenaf, het sociale systeem, hetwelk op die beginselen rustte.

Terecht zegt Dr de Vos, dat de verhouding van Kerk en socialisme niet met een enkel woord weer te geven is. Deze opmerking mag ook menige partijgenoot van hem zich ter harte nemen. Want onberekenbare geestelijke schade is en wordt nog in eigen huis toegebracht, door de caricaturale voorstellingen van het kerkelijk instituut en zijn leer, door de grove beleedigingen van zijn belijdenis en de liefdelooze miskenning van zijn optreden. Is het wel waar, dat de Kerk, zooals Dr de Vos meent, onbewogen bleef bij de maatschappelijke ellende, die volgens hem „de socialisten tot het vurigste verzet dreef“? Zag zij „de ellende werkelijk niet“, of „als zij haar zag“, beschouwde zij haar dan inderdaad niet als onrecht, maar als „rampen, welker gevolgen nu eenmaal niet te vermijden zijn“?

Hier geldt in het bijzonder het oordeel, dat de geschiedenis der Kerk niet „met een enkel woord weer te geven is“. Zeker: er zijn vele groote fouten gemaakt. De kerk in haar geheel, zoo goed als de Christenheid, schrijft de heer J. Hofman³⁾, (de voorzitter van den Ned. Chr. Graf. Bond) keerde zich niet tegen de maatschappelijke, geestelijke en zedelijke ellende, waarin de arbeiders verkeerden. Er werd lang niet altijd „gevraagd of deze toestand in overeenstemming met het Evangelie was of er mee vloekte“. En „de schreeuw om een menschwaardig bestaan“ werd maar al te dikwijls verkeerd uitgelegd. „Hij werd vertolkt als een niet te vervullen begeerte naar welvaart en rijkdom“... en het „begeeren van verheffing“ werd gelijk gesteld met het loslaten van vertrouwen op God⁴⁾.

Maar daartegenover staat, dat niets nagelaten werd om de kerk zoo zwart mogelijk af te beelden. De historie der Kerk bevat ook menige schoone bladzijde, ook dat gedeelte, hetwelk op haar activiteit op sociaal terrein betrekking heeft. Er is door vele harer dienaren en leden in stilte vaak hard gewerkt om de ellende te verzachten. Een kerk, die haar belijdenis ontrouw werd, was ook op sociaal gebied nalatig; de reformatie heeft echter een ommekeer gebracht. Maar juist voor de sociale actie der belijders van Christus heeft het socialisme geen goed woord over gehad, en nog wachten we op zijn warme erkenning van het zegenrijke werk der Christelijk-sociale organisaties. Waar „de Kerk“ actief werd, groeide dikwijls de vijandschap. Het socialisme, zegt Hofman terecht, voelde den godsdienst zelf als een belemmering voor het volkomen vrij maken van de mensheid, van de arbeidersklasse in het bijzonder. Het was niet een reactie op de „vijandigheid der Kerk, die tot zijn antifetische houding leidde, het was het leerstuk, dat God en geloof en de Kerk moesten verdwijnen, wilde de graad van volmaaktheid, die men zich voorstelde te bereiken, verkregen worden. Twee dingen gingen hier nauw samen: de wil tot opstand tegen de maatschappelijke orde en de wil tot ontkomen aan de hand Gods, die de wereld bestuurt. Het zou niet goed zijn om dit te ontkennen of te verbloemen.“⁵⁾

Dr de Vos deelt principieel dit oordeel; hij legt van de hooghartige houding der socialisten duidelijk getuigenis af. Want de Sneeker predikant meent, dat ook wanneer de Kerk niet tekort geschoten was, zij toch de arbeiders wel niet had kunnen behouden of winnen. „Het was, schrijft hij, de geheele geest der Kerk, die hen afstootte, van welken geest de onbewogenheid ten opzichte van den socialen nood slechts een uiting was. Men kan dezen geest kenmerken als burgerlijk, beter misschien als kleinburgerlijk, al hebben deze

woorden steeds hun bezwaren... Bedoeld is hier een gebrek aan frisheid, durf en ruimheid en daartegenover een overmaat van bekrompenheid, angstigheid, zelfgenoegzaamheid en brave, goedmoedige onbeduidendheid, die echter kan uitschieten tot venijnige boosaardigheid, wanneer men het bestaan raakt. In een dergelijke sfeer kan een rechtgeaard socialist niet leven“.⁶⁾

Het levensgevoel der arbeiders, schrijft Gertrude Hermes⁶⁾, verzet zich tegen „de autoritaire houding der orthodoxie, tegen haar bekrompenheid en haar negatieve houding ten aanzien van vele eindige waarden“.

Dat is ongeveer hetzelfde oordeel. Dr de Vos drukt zich alleen wat krachtiger uit.

Maar hier past een woord van protest. Het is zoo gemakkelijk om over de „burgerlijkheid“ der Kerk te spreken. Al de woorden, welke de Sneeker predikant gebruikt om de Kerk te karakteriseeren, worden, zooals hij zelf toegeeft, gemakkelijk tot „dooddoeners“. Zij zijn het hier. En wie zoo hooghartig over die sfeer spreekt, waarin een „rechtgeaard socialist niet leven kan“, deed beter om het verwijt van „burgerlijkheid“, „gebrek aan ruimheid“ en al dat fraais, eerst tot zijn eigen geestelijke omgeving te richten.

Want het is van die geestesgesteldheid een typische uiting. Aan al zulke „dooddoeners“ hebben wij niets. Wanneer de Kerk voor haar belijdenis opkomt, noemt de „verlichte mensch“ dat bekrompenheid, gebrek aan frisheid, letterknechterij, verstarring enz. Denk aan Horreüs de Haas, denk aan Rosenberg. Maar met dit optreden bewijst zij inderdaad, dat zij leeft.

Het oordeel van Dr de Vos geeft de situatie duidelijk weer. Niet het feit, dat de Kerk nalatig was, is de hoofdoorzaak der „negatieve houding“ geweest. Die oorzaak ligt dieper. We herinneren aan de formulering van Hofman.

Want wie waarlijk de fouten der Kerk smarten, roepen om reformatie, om herstel. Bij de socialisten was echter van zulk een begeerte weinig te bespeuren. Zij deden geen poging tot hervorming, maar keerden de Kerk vol haat den rug toe. Dat feit bewijst, dat zij principieel de banden met de Kerk doorgesneden hadden.

We hopen ons ook in volgende artikelen met het boekje van Dr de Vos bezig te houden. We zullen dan zien, dat deze socialistische predikant zijn geestverwanten niet spaart, ook aan hen hun „burgerlijkheid“ voorhoudt. Maar mede daarom was het beter geweest, dat hij de gewraakte uitdrukking in den gegeven vorm, in de pen gehouden had.

A.

B. t. B.

5) Wij spateeren.

6) „Die geistige Gestalt der marxistischen Arbeitern“, p. 189.

BRIEF UIT AMERIKA

Barth te Princeton.

Onlangs verscheen het „Princeton Seminary Bulletin“ voor November 1937. Uit dit „bulletin“ blijkt dat er in het laatste jaar onderscheiden nieuwe professoren te Princeton benoemd zijn.

Nu weten de lezers van „De Reformatie“ dat Princeton voorheen een bolwerk was van de gereformeerde theologie. Na 1929 is men te Princeton echter van koers veranderd. En waar de leiders te Princeton nu heen willen, wordt hoe langer hoe duidelijker. Nadat de nieuwe president, Dr Mackay, de leiding in handen heeft gekregen, wint het Barthianisme steeds meer veld.

President Mackay meent dat hij, door Princeton Barthiaansch te maken, het historisch Christendom een grooten dienst bewijst. Op dit punt zal ik zijn eigen woorden uit het bovengenoemde „bulletin“ weergeven: „Still more significant is the fact that the theological tradition most relevant to the deepest needs of our time is the theology that is ordinarily designated „Calvinistic“ or „Reformed“. In these days of the totalitarian state with its claim to absolute sovereignty the doctrine of the sovereignty of God has a pungent, contemporary flavor. It is the theology of Karl Barth that put iron into the resistance of the Confessional church in Germany. It is Reformed theologians like Barth and Brunner who have smashed the presuppositions of the theology of modernism and rekindled faith in the Scripture and historic Christianity“.

Princeton zal dus, volgens Dr Mackay, van nieuws den strijd aanbinden tegen het modernisme. Om dit doeltreffend te kunnen doen moet Barth aan het roer. Barth, die het Woord Gods als onfeilbaar verwierpt, zal de menschen terugroepen tot geloof in de Schrift. Barth, die de heilsgeschiedenis vernietigt, zal de geloovigen van alle kerken tezamen roepen tot de verdediging van het historisch Christendom.

Een van de professoren, onlangs te Princeton

Bekeering.

Bid voor mij — het Kruis van Christus schendt de vleugels van mijn tijd, pint ze vast in de eeuwigheid. Immer zocht mijn ziel een waan die dit veeg bestemd bestaan hels verleidt.

Bid voor mij — want ik ben schuldig: smettendol van 't vuilste wee kan ik aan gerechte reë luchten slechts met smart vervullen, niets dan lam geslagen brullen om den vree.

Bid voor mij — de tranen leken bitter heet langs mijn gelaat: 'k schrei naar buiten al den haat die mijn ziel heeft stuk gereten tot ze brak — in zalig weten dat God slaat.

Bid voor mij — het Kruis van Christus weeft zijn draden in den nacht van de wereld, en geen klacht heeft er op 't ontroerd stramien dat verkoornen eeuwig zien, ongewacht.....

Bid voor mij — gij allen samen die in 't middernachtlijkst uur zijt ontstreden 't helse vuur dat u zengend vrat in de adren — en nu duft tot God te nadren als uw Muur.

Bid voor mij — ik schrei u ten gelei.....

JAN DE MARÉ.

benoemd, is Dr E. G. Homrighausen. Hij heeft in 1936 een boek gepubliceerd waarvan ik iets wil meedeelen.

In zijn boek „Christianity in America“ vertelt hij ons meestal wat hij niet gelooft. Hij moet niets van het modernisme hebben. Maar evenmin houdt hij van de Fundamentalisten. Is hij dan misschien een gereformeerde theoloog die het op het „biblicisme“ van de Fundamentalisten tegen heeft?

Oordeel zelf:

„I am not a Fundamentalist. I realize that there are abiding truths in that camp. But we have outgrown it. We cannot accept its literalism, its alliance with antiquated science. It is too static. It seeks to define too much, forgetting that all human definitions are only relative and tentative. It makes God too fixed a Being. It inclines to arrogance and pride. It also tends to dry scholasticism. It is the ghost of the past trying to live in another day“ (p. 13).

Later voegt hij hieraan toe: „The message of the gospel does not teach men something they do not know in the realm of agriculture, physics, or history“ (p. 77).

Hieruit is wel duidelijk dat Homrighausen niet slechts de onfeilbaarheid der Schrift verwierpt. Hij meent dat we ons als geloovigen ook gerust van het Genesis-verhaal aangaande Schepping en val des menschen mogen afmaken. Immers de bijbel biedt ons geen beschouwing over den oorsprong der wereld. (p. 55).

Nu zijn er hier Gereformeerden die over dit alles niet zoo heel erg bezorgd zijn. Een van die is Dr S. Craig, redacteur van „Christianity Today“. Men weet dat Dr Craig eerst met Dr Machen en de zijnen meeging, maar later zich van de Westminsterbeweging terugtrok. Hij meent nu, dat men zich over Princeton niet al te ongerust moet maken. Immers de Barthianen komen meest van het moderne kamp. Het is toch te veel geëischt, als men verlangt dat zij onmiddellijk de onfeilbaarheid der Schrift zullen leeren. Geeft ze nog wat tijd en ze komen er wel.

Nu behoef ik het den lezers van „De Reformatie“ niet duidelijk te maken dat een hoop als deze wel op teleurstelling uit moet loopen. Immers het openbaringsbegrip der Barthianen is activistisch. Dat is ook met Homrighausen het geval. Hij meent dat Gods Woord, dat zich altijd in menschenlijke gedaante moet vertoonen en in menschenlijke taal tot ons spreekt, daarom ook altoos onvolledig en verbroken tot ons komt.

Uit zulk een relativistisch openbaringsbegrip zou zich nooit de leer der Schrift als het onfeilbaar Woord van God kunnen ontwikkelen.

Anderen meenen zich althans te mogen verheugen in het feit dat Homrighausen de souveriniteit Gods sterk op den voorgrond plaatst. Ik geef op dat punt de woorden van Dr Henry Beets: „And he certainly calls attention to some fundamental truths as needed for America. The book, for instance, stresses the sovereignty of God, and that is always something we love to see expressed. If truly held, it will go a long way to get us right with God. In some ways the book reminds us of the well-known volume by Prof. Edward Lewis,

to which The public same, name New-York, that both c reignly of house of U nation“.

Nu meen gereformeerde motief van vereenheids G. C. Berk de souvere spreekt, w eigen „geerighausen Vorbehalt tegen dien souverain bezigd ma gedachte is

Zal de die het b binnenlood vlag zooma van niet. II In „Cre Hept als ‘ „Ook de worden do dreigd. Bui lezingen. A overvacht gevolgd do van Gerefe Dr Piper, Barthianis stelling, w verklaren tot God en in Amerika ik voor Al Barthianist meerde le deerd, dat staan. Onz Christelijke formeerde Dutch Ref kerk zulle de God va in de Schr van Barth door den I loof ik, di Amerika g

Tegenov moeten wij kerk reeds digd. Seder loochenaar lijden van eerd. Toen plaats kreg officieel d heeft de P De moderi gereformee uitgedrevel en Calvini verwachtet Barthianis Feiteljk tegen den Eer het te dox“ week gepublicee anisme bij leer overe men, zoo v ten, heb ik

En waar open arme ontyangen lang niet r de bijbeler de gerefor een theole conservatie wijl men o modernisti varden er niet al te 7 het Barthi al te hoog dachte van en Presby Lewis en eens op di en gerefor in arm na zelf zijn b tegen Edin

3) „Stemmen des Tijds“, 1930, pag. 82.

4) Idem, pag. 81.